

ไทยรัฐ

Date : 3 เม.ย. 2561

Page : 15

15

สรุป

หน้า 1

นำข้าวใส่กระตุงใบตองมาขาย และขาดไม่ได้เลยก็คือไก่ทอด ไก่ทอดเทพานั้นถือกันว่าเลิศรส ไม่ว่าจะใครผ่านไปเป็นต้องชิม

ความเป็นมาของไก่ทอดเทพาบนรถไฟสายใต้ นั้นอาจารย์ดีเรก เหมนคร ชาวบ้านเทพาให้ข้อมูลว่า เนื่องมาจากในปี พ.ศ.2452 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการให้สร้างทางรถไฟจากเพชรบุรีจ้งหวัดชายแดนภาคใต้ การสร้างทางรถไฟสายใต้ผ่านเมืองเทพา ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ทำให้สถานีเทพาเป็นจุดจอดเพื่อเติมเชื้อเพลิงคือไม้ฟืนเพราะสมัยนั้นยังเป็นรถจักรไอน้ำ ทำให้รถไฟต้องจอดเป็นเวลานาน

ดังนั้น ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในตลาดเทพาจึงมีอาชีพใหม่คือ ขายอาหารให้กับผู้โดยสารบนรถไฟ โดยทำเป็นกระตุงใบตองใส่แกงชนิดต่างๆ อย่างแกงเขียวหวาน และที่ขาดไม่ได้คือไก่ทอด นั่นคือปฐมบทของไก่ทอดเทพาที่มีชื่อเสียงสืบมาจนปัจจุบัน

สูตรดั้งเดิมของไก่ทอดเทพา อาจารย์ดีเรกให้ข้อมูลว่า เดิมเรียกว่าไก่ทอดทอดเสื่อ เพราะต้องนำไก่มาลวกหนังแล้วหั่นเป็นชิ้นๆ คลุกเคล้าเครื่องปรุงสูตรเทพา มีน้ำเกลือ กระทะขี้ผึ้ง รากผักชี ซี่อิ้วขาว แล้วลงกระทะทอด ส่งกลิ่นหอมชวนรับประทาน

บ้านเทพา อ.เทพา จังหวัดสงขลา หลังจากผู้โดยสารรถไฟรับรู้ถึงรสชาติอาหารมานานปี สืบมาชาวไทยทั้งประเทศและชาวโลกต่างรับรู้อีกครั้งเมื่อมีโครงการสร้างโรงงานไฟฟ้าถ่านหินผุดขึ้น ชาวบ้านต่างรวมตัวกันเพื่อต่อต้าน ด้วยตระหนักกันว่า ความอุดมสมบูรณ์ในท้องถิ่นอาจต้องเสียไป เมื่อโรงงานไฟฟ้าถ่านหินเข้ามา

ความอุดมสมบูรณ์ของเทพาเช่น มีทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ อีกทั้งมีความได้เปรียบในการเดินทาง เนื่องจากมีแม่น้ำเทพา ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาสันกาลาศีรี ที่เป็นพรมแดนกันระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซีย ไหลผ่านและลงอ่าวไทยที่ปากน้ำเทพา ทำให้ในอดีต เทปามีอยู่ต่อเรือมากมาย ทั้งเรือสินค้าและเรือรบด้วยท่าเลที่ตั้งอยู่กึ่งกลางพอดีระหว่างเมืองสงขลา กับเมืองปัตตานีซึ่งท่าสงครามกันตลอด นอกจากนี้ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ทหารญี่ปุ่นยังได้ตั้งทัพใหญ่ที่เมืองเทพา ดังปรากฏร่องรอยอยู่ในปัจจุบัน

อาจารย์ดีเรกให้ข้อมูลว่า เทพาไม่ใช่เป็นเมืองชายทะเลเท่านั้น หากแต่มีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับภูเขาด้วย มีระบบนิเวศที่เชื่อมโยงกันแบบ “เขา ป่า นา เล” เรียกได้ว่ามีทั้งคนชายเล ความ หมายถึง ภูเขาหิน หรือเนินสูง มักใช้เป็นพื้นที่ทำสวน เช่น สวนยาง หรือสวนปาล์ม และคนปลูกข้าวในที่ราบ คนเหล่านี้มีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันมาตั้งแต่ในอดีต โดยคนควนจะนำของป่าและข้าวสาร มาซื้อขาย

แลกเปลี่ยนกับคนเล โดยเฉพาะเกลือและอาหารทะเลแห้ง

และยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน การก่อตั้งเมืองเมื่อใดนั้น ไม่มีหลักฐานแน่ชัด แต่ในแผนที่สมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏชื่อเมืองเทพาขึ้นตรงกับเมืองพัทลุง

ทรัพยากรในพื้นที่เทพา ก่อให้เกิดอาชีพและเศรษฐกิจหลัก คือการทำประมงและเกษตรกรรม
แร่ธาตุซึ่งเป็นอาหารของสัตว์น้ำได้ไหลจากภูเขา
ลงสู่ทะเลผ่านปากน้ำต่างๆ ทำให้ตือ โละปาดานี
เป็นแหล่งประมงพื้นบ้านที่สำคัญของภาคใต้ตอนล่าง



ปูกระตุงข้าวเทพา ผิว รง.ไฟฟ้าถ่านหิน

จนเมื่อปี พ.ศ.2399 ในรัชสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงโปรดฯ ให้ขึ้นกับเมืองสงขลา ต่อมาในปี พ.ศ.2444 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) ได้แยกเมืองเทพาออกจากเมืองสงขลา ตั้งขึ้นเป็นอำเภอเทพา ขึ้นกับจังหวัดสงขลา และตั้งว่าการอำเภอที่บ้านพระพุทธรูปที่บริเวณปากแม่น้ำเทพาไหลออกอ่าวไทย

เนื่องจากการคมนาคมในสมัยนั้นอาศัยเรือเป็นส่วนใหญ่ ช่วงเวลานั้นรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จมาทอดพระเนตรธรรมชาติและมีหลักฐานเป็นชื่อถนน “ร.5” ในปี พ.ศ.2475 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาที่บ้านท่าพร หมู่ที่ 1 ตำบลเทพา ซึ่งใกล้กับสถานีรถไฟท่าม่วง ต่อมาการรถไฟแห่งประเทศไทยได้เปลี่ยนชื่อสถานีท่าม่วงเป็นสถานีรถไฟเทพา เพื่อให้ตรงกับคำว่าอำเภอเทพา

เทพาเป็นประตูสู่เมืองปัตตานีและเป็นส่วนหนึ่งของ “ตือ โละปาดานี” ซึ่งเป็นภาษามลายู “ตือ โละ” แปลว่าอ่าว ส่วนคำว่า “ปาดานี” หมายถึง ชายหาด หรือที่เรารู้จักกันในนาม “อ่าวปัตตานี” มีขอบเขตตั้งแต่ชายฝั่งทะเล อ.เทพา จ.สงขลา ผ่าน อ.หนองจิก อ.เมือง อ.ยะหริ่ง

ไปจดแหลมตาชิงปัดตานีได้ท้องทะเลของตือโลปะปาดานีมีกองหินธรรมชาติมากกว่าสิบกอง อาทิ กองหินตาแชะ กองหินตูวองกองหินบางน้ำผึ้ง ฯลฯ มีแนวปะการังยาวตลอดชายฝั่งจำนวนมาก ทั้งที่เป็นปะการังธรรมชาติ และปะการังเทียม มีคอนสันทรายกลางทะเลชื่อคอนผีสิง

ตือโลปะปาดานีมีปากแม่น้ำจำนวนมาก ได้แก่ ปากน้ำสะกอม ปากน้ำเทพา ปากคลองเกาะแลหนัง ปากคลองบางราพา ปากคลองตันหยงเปาร์ ปากคลองสายหมอ ปากคลองบางตาวา ปากคลองบางปลาหมอ และปากแม่น้ำปัดตานี แม่น้ำลำคลองเหล่านี้มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ไหลผ่านป่าชายเลนผืนใหญ่สองแปลง เนื้อที่รวมกันนับหมื่นไร่ คือ ป่าชายเลนคลองตูหยง และป่าชายเลนบางปู ซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน

ทรัพยากรในพื้นที่เทพา ก่อให้เกิดอาชีพและเศรษฐกิจหลักคือ การทำประมงและเกษตรกรรมแร่ธาตุ ซึ่งเป็นอาหารของสัตว์น้ำได้ไหลจากภูเขาลงสู่ทะเลผ่านปากน้ำต่างๆ ทำให้ตือโลปะปาดานีเป็นแหล่งประมงพื้นบ้านที่มีความสำคัญมากที่สุดของภาคใต้ตอนล่าง

ตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์อย่างหนึ่งคือ การที่ชาวบ้านสามารถจับปลาได้ด้วยมือเปล่า หรือแม้แต่การทอดแหหน้าหาดก็ได้ปลามาเป็นอาหารและนำไปขายสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนมาอย่างต่อเนื่อง

อาหารทะเลที่ได้จากตือโลปะปาดานี นอกจากกินในครัวเรือนแล้วยังแบ่งญาติ ขายให้แพปลาในหมู่บ้าน ขายให้สะพานปลาที่ปัดตานี ขายเป็นอาหารสดในตลาดนัด แปรรูปขายส่ง โรงงานแปรรูปอาหาร ในนิคมอุตสาหกรรม ส่งตลาดมหาชัย ตลาดในกรุงเทพฯ มีพ่อค้าจากมาเลเซียมารับซื้อ ส่งไปไกลถึงอินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และบังกลาเทศ

ส่วนลำคลองในป่าชายเลน มีสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผัก ผลไม้ อาทิ แตงโม พักทอง ข้าวโพดหวาน คะน้า กัลฉ่าย มันทุกประเภท (เช่น สำปะหลัง มันเทศ ฯลฯ) ถั่วฝักยาว แตงกวา มะพร้าว แก้วมังกร มะละกอ มังคุด ลองกอง ทูเรียน ลางสาด สะตอ พริกไทย ดีปลี ผักเสี้ยน และทำนาข้าว

สินค้าจากชุมชน ชาวบ้านนำไปขายทั้งที่ตลาดนัดและประเทศมาเลเซีย สินค้าสำคัญเช่น ปลาแห้ง กะปิ ปลาต้ม ปลาร้า ปลาเค็ม (กุลเอา อินทรี) กุ้งแห้ง หอยเสียบดอง น้ำบูดู กุ้งหวาน กุ้งส้ม ปลาหมึกแห้ง ปลาหวาน ลูกชิ้น ข้าวเกรียบ โรงงานปลากระป๋อง มะม่วงดอง มะยมเชื่อม ไข่เค็ม ลูกหยี กัลฉ่ายฉาบ กัลฉ่ายตาก กัลฉ่ายทอด ถั่วลิสงทอด ไข่เป็ด ไข่ชนแพะ ไข่ นกนางแอ่น นกกระทา นกกรงหัวจุก นกเขาชวา นกหงส์หยก นกเขาเล็ก การประมงของชาวบ้าน มีทั้งจับสัตว์น้ำในทะเล ลำคลอง ป่าชายเลน และชายหาด ทำบ่อกุ้ง ทำกระชังปลา แปรรูปอาหาร และเลี้ยงสัตว์

ความอุดมสมบูรณ์เหล่านี้ชาวบ้านเห็นว่า ถ้าโครงการโรงไฟฟ้า ถ่านหินเข้ามาเมื่อใช้น้ำคลองและทะเลระบายน้ำหล่อเย็นจากโครงการ จะทำให้ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติเสียไป และไหนจะต้องขนถ่าย ถ่านหินทางเรืออีก

ด้วยเหตุนี้ ชาวเทพาจึงรวมตัวกันรักษาแหล่งทำมาหากินของตนเองไว้.